

את עמיתו", שפירשוהו חז"ל באונאת דברים... וכבר אמרו שם (ב"מ נט א) וכן בפרק חלק (סנהדרין קז א), שאובי דוד היו מביישינ אותו בבית המדרש והיו אומרים לו: הבא על אשת איש, מהו עונשו? והוא היה אומר להם: הבא על אשת איש מיתתו בחנק, מתודה, ויש לו חלק לעולם הבא, אבל המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא. ואמרו שם (ב"מ נח ב): "במערבא, במאי זהירי? באחוורי אנפי", והרבה החמירו שם בזה... ועל זה אין לו חלק לעולם הבא, כי ההריגה היא לפי שעה, וזה ישכב בבושתו לעולם ותכסההו כלמתו, וכמו שיש בע"ז וגילוי עריות, שהם ביהרג ואל יעבור, תולדות כיוצא בהם... כן תולדות רציחה, שהיא ביהרג ואל יעבור, היא ההלבנה. והחמירו בה יותר מהרציחה, שהרוצח יש לו חלק לעולם הבא, והמלבין אין לו חלק לעולם הבא, מפני שעברה עליו דעתו תמיד עד יום המיתה, וכן המלבין, אינו כל כך חמור עליו חטא זה, ולא יתעורר לתשובה, וימות, וחטאו עמו ועונו בו. וכבר אמרו (ברכות מג ב), "אמר רב חסדא: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים. מנא לך? מתמר, שנאמר: "היא מוצאת" וגו'.

5. הרבי מלובביץ' זצ"ל פרשת וישלח תשל"ח

הנקודה המשותפת לחמשת העניינים המנויים במשנתנו היא, שבכולם מתכוון האדם לבטל דבר שבקדושה שנתחדש ע"י מעשה בני אדם. משום כך אין לו חלק לעולם הבא, כי בזה הוא מהרס ופוגע בעניין כללי ועיקרי שקבע הקב"ה בעולמו, שלכל אחד ואחד מישראל ניתן הכוח והיכולת להפך מחול לקודש, ולא זו בלבד שאינו מנצל כוח זה, אלא עושה היפוכו. **המחלל את הקודשים** - רוב ענייני קודשים אינם קודש בידי שמים (כקדושת בכור), אלא חולין שנתקדשו ע"י מעשה בני אדם (כמו בהמה שהקדישה בעלה לקורבן, תרומה ומעשר וכיו"ב). וה"מחלל את הקודשים" מתכוון לחלל קדושה זו ולעשותה חולין ("מחלל" מלשון חולין), היפך עניין הקדושה. **המבזה את המועדות** - קביעת המועדות נמסרה לבית דין, כמאמר רז"ל: "ישראל אינהו דקדשינהו לזמני", היינו שיום חול מתקדש ע"י מעשה בני אדם, והמבזה ימים אלו מתכוון לבטל קדושה זו. ולכן נקט "מועדות" ולא שבת, כי שבת "מקדשא וקיימא" ואינה תלויה במעשה ידי אדם. **המלבין פני חברו ברבים** - ידידות ואחוה ("חברו") הרי בא ע"י מעשה בני אדם, פעולותיהם של שני החברים. וכאשר במקום לכבד את חברו במידה יתירה הוא מנצל את הידידות להיפוכה ומלבין פני חברו - "אין לו חלק לעולם הבא". **המפר בריתו של אברהם אבינו** - הנתינת כח על המילה באה לנו בירושה מאברהם אבינו, היינו שהוא דבר שבקדושה שנתחדש ע"י מעשה בני אדם, והמפר ברית זה מתכוון לחלל ולהפקיע קדושה זו. **המגלה פנים בתורה שלא כהלכה** - האדם מקבל ידיעותיו בתורה מרבותיו שלמד תורה מפיהם, היינו שידעותיו בתורה נקנו לו ע"י מעשה בני אדם. כוונת הלימוד היא שיתנהג האדם על פי תורה, וזה מנצל ידיעותיו בתורה לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, היינו שלא זו בלבד שאינו מקיים מצוות התורה אלא שטוען שהתורה אומרת כך.

1. משנה מסכת אבות פרק ג משנה יא

רבי אלעזר המודעי אומר: המחלל את הקדשים, והמבזה את המועדות, והמלבין פני חברו ברבים, והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אעפ"י שיש בידו תורה ומעשים טובים - אין לו חלק לעולם הבא:

2. תולדותיו של רבי אלעזר המודעי

רבי אלעזר המודעי חי אחרי החורבן, והיה דודו של בר כוזיבא (בר כוכבא). כאשר צר אדריינוס קיסר על העיר ביתר, התפלל רבי אלעזר בכל יום שלא תפול העיר בידו, ועל כן לא הצליח אדריינוס לכבשה. עד שבא כותי אחד, ואמר לבר כוזיבא שרבי אלעזר רוצה להשלים עם אדריינוס, וכעס עליו בר כוזיבא ובעט בו והרגו, ובו ביום נכבשה העיר. ועל זה נאמר (זכריה יא, יז): "הוֹי רֵעֵי הָאֱלִיל עֲזְבֵי הַצֶּאֱן, תִּרְבַּעַל עַל זְרֻעוֹ וְעַל עֵין יְמִינוֹ, זָרְעוּ יְבוֹשׁ תִּבְבֶּשׁ וְעֵין יְמִינוֹ פָּה תִּקְהֶה" (רשב"ץ, על פי מדרש רבה איכה ב, ד). רבי אלעזר נקרא "מודעי", על שם שהיה מהעיר מודיעין (או "מודיעים" או "מודעית"), המוזכרת במשנה בכמה מקומות (ראה פסחים ט, ב; חגיגה ג, ה), ונמצאת במרחק חמשה עשר מיל מירושלים, ובה החלה מלחמת החשמונאים ביוונים (ראה יוסיפון פרק כ, וראה רש"י דניאל יא, כ).

3. ר' עובדיה מברטנורא אבות פרק ג משנה יא

המחלל את הקדשים - המביא קדשי המזבח לידי גגול ונוטר וטמא, או המועל ונהנה בין בקדשי מזבח בין בקדשי בדק הבית: **והמבזה את המועדות** - ימים של חול המועד, עושה בהן מלאכה או נוהג בהן מנהג חול באכילה ושתיה: **והמלבין פני חברו ברבים** - המתבייש פניו מאדימות תחלה ואח"כ מתלבנות, שהנפש יש לה שתי תנועות אחת לחוץ ואחת לפנים, וכשמביישינ את האדם, בתחלה הרוח מתנווע לצד חוץ כמי שמתמלא חמה ופניו מאדימות, וכשאינו מוצא טענה כיצד יסיר הבושת ההוא מעל פניו, הוא דואג בקרבו ונכנס הרוח לצד פניו מפני הצער, ופניו מתכרכמים ומתלבנים. וזהו שאמרו (בבא מציעא נ"ח ע"ב) בענין ההלבנה: "דאזיל סומקא ואתי חיורא": **והמפר בריתו** - שלא מל, או שמל ומושך ערלתו לכסות המילה כדי שלא יראה שהוא מהול: **והמגלה פנים בתורה** - שמראה פנים ופירושים בתורה שלא כהלכה, כגון המתרגם: "ומזרעך לא תתן להעביר למולך" - "ומזרעך לא תתן לאעברא לארמיותא", ואין זה פשוטו של מקרא. ובכלל זה הדורש דרשות של דופי. פירוש אחר, מגלה פנים - שמעיז פניו לעבור על דברי תורה בפרהסיא ביד רמה ואין לו בושת פנים: **אעפ"י שיש בידו תורה ומעשים טובים** - ולא חזר בתשובה מאחד מעבירות הללו שבידו, אעפ"י שבאו עליו יסורים ומת ביסורים, אין לו חלק לעולם הבא. אבל אם חזר בתשובה קודם מותו, אין לך דבר שעומד בפני התשובה:

4. מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק ג משנה יא

והמלבין פני חברו ברבים - והוא המביישו. ואזהרתו היא, אם עשה כן דרך תוכחה, בכלל "ולא תשא עליו חטא", ואם עשאה דרך בזיון, שמזכיר לו מעשיו הראשונים אשר שב מהם, הוא בכלל "ולא תונו איש